

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Васильєва Л.М., Кедік О.С.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Встановлено, що формування облікової політики можна розглядати у вигляді одного з основних етапів моделювання, а облікову політику – як модель облікової системи конкретної інституційної одиниці для вирішення завдань зазначеної системи. Запропонована послідовність моделювання облікової системи. Визначено фактори, що впливають на формування облікової політики в закладах вищої освіти. Серед яких виділили: організаційно-правові та економічні фактори. Запропоновано етапи формування облікової політики, а саме: попередній; аналітичний; проектний; поточний; заключний.

Ключові слова: бюджетні установи, заклади вищої освіти, облікова політика, облікова система.

Постановка проблеми. У сучасному світі облікова система самостійно формується організаціями (підприємствами, установами) на основі розробленої та затвердженої облікової політики, що будується на базі єдиних законодавчих і методичних основ, індивідуальних умов господарювання та галузевої специфіки діяльності. Облікова політика – це найважливіший інструмент ефективного управління та довгострокового розвитку організації, який дозволяє сформуванню бухгалтерського обліку, проаналізувати, змодельовати обліковий процес, виходячи з обраної та реалізованої стратегії розвитку організації, незалежно від сфери її діяльності.

Облікова політика задає основні параметри функціонування облікової системи та забезпечує її ефективність в ході ведення обліку. При цьому формування облікової політики залежить від об'єктивних і суб'єктивних факторів. Проблема поєднання таких факторів ускладнює процес формування і зміни облікової політики. Рішення даної проблеми лежить в площині професійного судження бухгалтера, що використовує науково обґрунтовані методи.

Починаючи з 1 січня 2015 року всі заклади вищої освіти ведуть бухгалтерський облік і складають бухгалтерську звітність на підставі принципів і методів обліку, зафіксованих в обліковій політиці. Для того щоб правильно вести бухгалтерський облік, забезпечити відображення усіх проведених фінансово-господарських операцій, розпорядник бюджетних коштів повинен, передусім, побудувати систему, яка забезпечує дотримання єдиної методології ведення бухгалтерського обліку для своєї установи. Основним документом, що визначає такий порядок, є облікова політика, формування якої передбачене Методичними рекомендаціями щодо облікової політики суб'єкта державного сектору та Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок».

При визначенні облікової політики і складанні відповідного розпорядчого документа бюджетні установи, як суб'єкти державного сектору, керуються НП(С)БО та іншими нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку в державному секторі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовні дослідження щодо вирішення проблемних питань та різних аспектів в організації обліку та обліковій політиці підприємств (установ, організацій), проведені провідними вітчизняними вченими Дзюгаю Р.Т., Васильєвою Л.М., Матвєєвою В.О., Черкашиною Т.В. та іншими. Проте, можна стверджувати, що проблеми щодо формування облікової політики потребують подальшого дослідження.

Мета статті. Мета статті полягає в 1) розробці послідовності моделювання облікової системи; 2) визначенні факторів, що впливають на формування облікової політики в закладах вищої освіти; 3) запропонованні етапів формування облікової політики.

Виклад основного матеріалу. Формування облікової системи будь-якої інституційної одиниці визначається специфікою її діяльності, сформованою системою нормативного регулювання бухгалтерського обліку та професійним судженням бухгалтера.

Концепції формування облікової політики, що передбачають збалансованість інтересів користувачів звітної інформації, припускають реалізацію теоретичних та методологічних аспектів облікової політики, корелювання логічних структурних елементів облікової системи, що вибудовуються в певному ієрархічному порядку, і концептуальних рішень на різних рівнях облікового процесу.

Облікова політика для цілей бухгалтерського обліку, оподаткування та договірної політики будь-якого підприємства є ефективним інструментарієм управління процесом ведення обліку і складання звітності, фінансового та податкового планування його діяльності. В умовах фінансової нестабільності інструменти облікової політики економічного суб'єкта здатні гарантувати високу достовірність та інформативність звітних даних, орієнтацію на урівноваження інтересів різних груп користувачів звітності, оптимізацію оподаткування і прийняття обґрунтованих рішень.

Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах, які належать до суб'єктів державного сектору економіки, розпочинається із формування облікової політики тому, що вона є основою ведення бухгалтерського обліку в установі.

Відповідно до норм Національного положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок» [1] облікова політика суб'єкта

державного сектору визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант. Особливістю бюджетних установ та їх відмінністю від інших господарюючих суб'єктів є те, що у своїй діяльності вони повинні дотримуватися як загального законодавства з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, так і бюджетного, який є пріоритетним перед іншими з огляду на норми ч. 2 ст. 4 Бюджетного кодексу [1].

Васільєва Л.М. зазначає, що облікова політика підприємства повинна забезпечувати: повноту відображення в бухгалтерському обліку всіх фактів господарської діяльності; відображення, у бухгалтерському обліку фактів господарської діяльності виходячи не тільки з їх правової форми, а й з економічного змісту фактів і умов господарювання; тотальність даних аналітичного обліку оборотами і залишками (за відповідними рахунками синтетичного обліку на перше число кожного місяця, а також показників бухгалтерської звітності даним синтетичного та аналітичного обліку); раціональне і економічне ведення бухгалтерського обліку виходячи з умов господарської діяльності та величини підприємства [2].

Однією з причин, по якій до облікової політики досі зберігається формальний підхід, це значна трудомісткість процесу її формування, необхідність обробки величезного обсягу інформації, проведення аналітичних процедур [3]. Все це вимагає часу, якого часом у головного бухгалтера просто немає. Тому більшість йдуть по шляху найменшого опору і вибирають ті елементи, які їм більше знайомі і найменш трудовитрати, однак, при цьому організація (підприємство, установа) втрачає можливість управляти своїми обліковими даними, і, отже, своїми фінансовими результатами, величиною нарахованих податків і даними звітності.

Облікова політика бюджетної установи визначається у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, процедури, що має застосовувати така установа, а також щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше одного варіанта. Під час формування

Якщо бухгалтерський облік розглядати як процес моделювання, то формування облікової політики можна розглядати у вигляді одного з основних етапів моделювання, а облікову політику – як модель облікової системи конкретної інституційної одиниці для вирішення завдань зазначеної системи.

Виходячи з цього, пропонується наступна послідовність моделювання облікової системи.

1. Первинне моделювання облікової політики, що включає:

1.1. Аналіз базових та змістовних факторів моделювання й визначення сфери допустимих значень параметрів облікової політики.

1.2. Створення комплексу альтернативних моделей облікової політики інституційного одиниці.

1.3. Вибір і прийняття оптимальної моделі облікової політики на основі професійного судження суб'єкта моделювання.

2. Ведення бухгалтерського обліку відповідно до прийнятої облікової політики (реалізація прийнятої моделі облікової політики).

3. Аналіз ефективності та адекватності прийнятої облікової політики.

4. Вторинне моделювання облікової політики (зміна облікової політики).

На нашу думку, облікова політика представляє собою результат професійного судження суб'єкта моделювання (бухгалтера), оскільки професійне судження виступає інструментом формування змісту облікової політики, а саме вибору значень параметрів облікової політики.

Процес винесення професійного судження найбільш складна та мало вивчена область діяльності суб'єкта моделювання [4]. На основі аналізу існуючих визначень ми розуміємо під професійним судженням маємо на увазі компетентну, сумлінну, обґрунтовану думку бухгалтера, що виражає його безпосереднє відношення до відображення фактів господарського життя в обліковій системі. Професійне судження має бути спрямована на прийняття таких рішень, які дозволяють реалізувати завдання, що стоять перед обліковою системою з найменшими витратами.

За підсумками дослідження були виявлені фактори, що впливають на формування облікової політики в закладах вищої освіти (рис. 1).

Багато з наведених факторів в рівній мірі відносяться до закладів вищої освіти різних форм власності, так як вищезазначені організації функціонують в одному економічному середовищі. У той же час, бюджетні організації в своїй діяльності зобов'язані керуватися бюджетним законодавством, НП(С)БО та іншими нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку в державному секторі.

Аналіз всіх факторів, що впливають на формування облікової політики, допоможе правильно і мотивовано підійти до її розробки. Розглянемо етапи формування облікової політики:

1. Попередній – дозволяє виконати аналіз фактичного стану бухгалтерського обліку організації та вивчити законодавчі та нормативні документи в сфері бухгалтерського обліку, оподаткування та галузеві нормативні документи та рекомендації. Аналіз чинного законодавства та нормативної бази повинен проводитися не тільки в площині, що дозволяється або пропонується робити в ході облікового процесу, спираючись при цьому на наявні нормативні документи, а й охоплювати весь спектр функціонування організації.

2. Аналітичний – характеризується попередньою роботою в сфері проектування облікової політики. На даному етапі відбувається аналіз організаційної структури освітнього закладу, взаємодії підрозділів, склад внутрішньої звітності, склад інформації, необхідної зовнішнім користувачам. Так як на цьому етапі потрібно добре знання особливостей діяльності організації, функцій структурних підрозділів і їх взаємодію, головному бухгалтеру необхідно працювати в тісному контакті з іншими службами освітнього закладу.

3. Проектний – на цьому етапі відбувається постановка мети формування облікової політики, розробка її структури, передбачаються шляхи її уніфікації. При цьому від головного бухгалтера потрібно визначення поточних економічних позицій установи та перспектив її розвитку. На даному етапі необхідно окреслити напрями та об'єкти

Рис. 1. Фактори, що впливають на формування облікової політики в закладах вищої освіти

бухгалтерського обліку, які нерозривно пов'язані з діяльністю установи. Подальша робота повинна бути спрямована на організацію її обліку.

4. Поточний – основний етап формування облікової політики, що дозволяє визначити аспекти облікової політики, її складові, розробити документацію, що розкриває окремі елементи. Заключною процедурою поточного етапу є розробка проекту облікової політики.

5. Заключний етап включає процедури узгодження проекту облікової політики з керівниками структурних підрозділів, рішення проблем, що виникли на даному етапі. Завершальною процедурою даного етапу є затвердження облікової політики наказом керівника.

Слід зазначити, що за допомогою облікової політики можна управляти фінансовими ресурсами організації. Деякі елементи облікової політики впливають на формування податкових зобов'язань перед бюджетом та стосуються порядку обчислення податків. Для організацій, що мають галузеві специфічні особливості функціонування та формування даних зовнішньої й внутрішньої звітності, ще більше значення має створення чіткої системи внутрішнього нормативного регламенту.

Висновки і пропозиції.

1. Формування та реальне виконання доцільної для конкретного суб'єкта господарювання облікової політики (для цілей бухгалтерського обліку, оподаткування, договірної політики) сприяє ефективному використанню економічних ресурсів, гарантує певну стійкість дивідендної політики, сприяє залученню інвестиційних ресурсів для розширення бізнесу, вироблення довгострокових цільових установок.

2. При розгляді бухгалтерського обліку як процесу моделювання встановлено, що формування облікової політики можна розглядати у вигляді одного з основних етапів моделювання, а облікову політику – як модель облікової системи конкретної інституційної одиниці для вирішення завдань зазначеної системи. Запропонована послідовність моделювання облікової системи.

3. Визначено фактори, що впливають на формування облікової політики в закладах вищої освіти. Серед яких виділили: організаційно-правові та економічні фактори. Запропоновано етапи формування облікової політики, а саме: попередній; аналітичний; проектний; поточний; заклучний.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. Васильєва Л.М. Сутність облікової політики, її значення і вимоги, які до неї пред'являються / Л.М. Васильєва // Ефективна економіка. – 2013. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.ua>.
3. Джога Р.Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : [навч. посібник] / Р.Т. Джога. – К.: КНЕУ, 2004. – 250 с.
4. Матвеева В.О. Зміна облікової політики: як це зробити правильно / В.О. Матвеева // Бюджетна бухгалтерія. – 2016. – № 3.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 125 «Зміни облікових оцінок та виправлення помилок»: Національне положення від 24 жовтня 2010 року № 1629 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0090-11>.
6. Черкашина Т.В. Формування облікової політики у бюджетних установах: проблеми та їх вирішення / Т.В. Черкашина [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/4017>.

Васильєва Л.Н., Кедик О.С.

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

ФАКТОРЫ, ВЛИЯЮЩИЕ НА ФОРМИРОВАНИЕ УЧЕТНОЙ ПОЛИТИКИ В УЧРЕЖДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

Установлено, что формирование учетной политики можно рассматривать в виде одного из основных этапов моделирования, а учетную политику как модель учетной системы конкретной институциональной единицы для решения задач указанной системы. Предложена последовательность моделирования учетной системы. Определены факторы, влияющие на формирование учетной политики в учреждениях высшего образования. Среди которых выделили: организационно-правовые и экономические факторы. Предложено этапы формирования учетной политики, а именно: предварительный; аналитический; проектный; текущий; заключительный.

Ключевые слова: учреждения, высшие учебные заведения, учетная политика, учетная система.

Vasilieva L.N., Kedik O.S.

Dnipro State Agrarian and Economic University

FACTORS AFFECTING THE ACCOUNTING OF ACCOUNTING POLICIES IN ESTABLISHMENTS OF HIGHER EDUCATION

Summary

It is established that the formation of accounting policy can be considered as one of the main stages of modeling, and accounting policy as a model of the accounting system of a specific institutional unit for solving the problems of this system. The proposed sequence of modeling the accounting system. The factors influencing the formation of accounting policy in institutions of higher education are determined. Among them were: organizational and legal and economic factors. The stages of accounting policy formation are suggested, namely: preliminary; analytical; project; current; final.

Keywords: institutions, higher education institutions, accounting policy, accounting system.